

Asia: VN /5137/2022

Työryhmän lausuntopyyntö valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta sekä valmiuslain yleisistä kehittämistarpeista

Lausunnonantajan lausunto

Huomionne valmiuslain varautumisvelvollisuutta koskevasta muistiosta

Hansel Oy (jäljempänä Hansel) kiittää mahdollisuudesta lausua muistiosta. Muistiossa todetaan, että valmiuslain varautumisvelvoitteen piiriä olisi tarpeen laajentaa siten, että varautumisvelvoite ulotettaisiin myös julkisia hallintotehtäviä hoitaviin valtion erityistehtäväyhtiöihin. Varautumisvelvoitteen piiriin tulisi muistion mukaan myös Hansel Oy.

Hansel toteaa, että sen tehtävistä ainoastaan yhteishankintatoiminnot on katsottu julkisen hallintotehtävän hoitamiseksi. Hansel on huolehtinut toimintaansa liittyvistä varautumisen tehtävistä vapaaehtoisuuden pohjalta, ja katsoo ettei lakiperusteisen varautumisvelvollisuuden ulottaminen erityistehtäviä hoitaviin yhtiöihin tai varautumisvelvollisuuden sisällöllinen täsmentäminen toisi sinänsä merkittävää muutosta Hanselin nykyisiin toimintamalleihin. Säännöksen valmistelussa tulisi kuitenkin selvästi rajata varautumisvelvollisuus ainoastaan julkisiin hallintotehtäviin ja käsitellä rajanvetoa muihin kuin varautumisvelvollisen julkisiin hallintotehtäviin säännöksen perusteluissa. Kuten edellä todetaan, Hanselin tapauksessa julkinen hallintotehtävä liittyy ainoastaan yhteishankintatoimintoihin. Lienee myös syytä arvioida, miten varautumisvelvoitteen asettaminen osakeyhtiömuodossa toimiville oikeushenkilöille yleislain tasolla suhtautuu yhtiölainsäädännön tavoitteisiin.

Miten arvioisitte voimassa olevan valmiuslain kokonaisuutta ja toimivuutta? Mitä valmiuslaissa tulisi erityisesti kehittää?

ks. jäljempänä oleva vastaus.

Onko muita näkökulmia, joita edustamanne taho erityisesti toivoisi otettavan huomioon valmiuslain uudistamista koskevassa työssä?

Hanselin näkökulma valmiuslain kehittämiseen liittyy ennen kaikkea hankintojen toteuttamiseen normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Julkisia hankintoja koskevat oikeusohjeet soveltuvat normaalioloissa tehtäviin hankintoihin, mutta tuottavat haasteita kohdattaessa yllättäviä olosuhdemuutoksia, joihin huolellinenkaan hankintayksikkö ei ole osannut varautua. Hankintalainsäädännön suorahankintaperusteita tulkitaan oikeuskäytännössä erittäin suppeasti, ja

samanlainen tulkinta liittyy myös hankintasopimusten muuttamiseen. Lähtökohtana on hankintalaissa kuitenkin on kielto olennaisesti muuttaa voimassa olevia hankintasopimuksia. Käytännössä laintulkinta aiheuttaa soveltajalleen epävarmuutta, kun toisaalta vakavista häiriötilanteista tai poikkeusoloista johtuvat olosuhteet edellyttäisivät poikkeuksellista toimintamallia välttämättömien tavaroiden ja palvelujen hankkimiseksi, mutta hankintalainsäädännön kilpailuttamisvelvollisuudesta poikkeamisen kynnys on oikeuskäytännössä asetettu korkealle. Lainsoveltajan näkökulmasta tilanne ei ole optimaalinen ja lainsäädännön kehittämisen yhteydessä lienee syytä arvioida, voisiko oikeustilaa EU-tason sääntely huomioiden selkeyttää.

Hansel kiinnittää lopuksi huomiota muistiossakin esitettyihin näkökohtiin siitä, että tosiasiallinen varautuminen edellyttää selkeää näkemystä viranomaisten välisen yhteistyön rakenteista, johtamisjärjestelmästä ja viranomaisten toimivaltuuksista. Näiden asioiden huomioiminen tulisi olla keskeisessä roolissa kansallisessa varautumistoimenpiteiden suunnittelussa.

Hämäläinen Jukka
Hansel Oy - Hansel Oy